

О. І. Ханіна,
к. мед. н., докторант кафедри публічного управління та землеустрою,
Класичний приватний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8738-0805>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.22.197

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ НАУКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я

O. Khanina,
PhD in Medical Sciences, Doctoral student of the Department
of Public Administration and Land Management, Classical private university

ESSENCE AND METHODOLOGICAL FUNCTIONS OF THE SCIENCE OF STATE HEALTH CARE MANAGEMENT

Визначено, що трансформація системи охорони здоров'я в Україні, її реформування в напрямі комерціалізації та, одночасно, посилення притаманних їй соціальних характеристик потребує глибокого теоретичного осмислення та розробки власних вітчизняних підходів до цієї проблеми.

В статті наголошено, що наука про систему державного управління охороною здоров'я — важлива соціогуманітарна наука. Вона поєднує в собі філософські, соціальні, економічні, етичні наукові методи, наука про державне управління виконує декілька функцій по відношенню до становлення системи державного управління охороною здоров'я. До таких функцій можна віднести евристичну, координуючу, інтегруючу, логіко-гносеологічну.

Наука про державне управління охороною здоров'я базується на фундаментальних наукових підходах науки про державне управління, які мають комплексний характер досліджень в сфері економіки, політології, менеджменту, історії, філософії.

It has been determined that the transformation of the health care system in Ukraine, its reformation in the direction of commercialization and, at the same time, the strengthening of its inherent social characteristics require a deep theoretical understanding and the development of one's own domestic approaches to this problem.

The article emphasizes that the science of the state health care management system is an important socio-humanitarian and managerial science. It combines philosophical, social, economic, ethical scientific methods, the science of public administration performs several functions in relation to the formation of the system of public administration of health care. Such functions include heuristic, coordinating, integrating, logical and epistemological.

The article proves that the science of public administration of health care is based on the fundamental scientific approaches of the science of public administration, which have a complex nature of research in the field of economics, political science, management, history, philosophy and, at the same time, have an all-encompassing, large-scale subject of research, which includes the organization of state construction through the development of the medical field, the provision of medical services, financing and insurance of the medical field, the system of access to medical services at all levels and in all aspects of human existence in the state.

The article defines that modern research in the field of state management of health care is focused directly on a specific research object and this brings the appropriate scientific return. If a scientist focuses on the analysis of accompanying phenomena and processes related to the field of scientific knowledge of the science of public administration, sees the complex interrelationships of the field of his research with related phenomena and sciences, then his activity becomes more large-scale and at the same time deep. To a large extent, such an approach is characteristic of high-level scientists who, by virtue of their experience, professionalism, and competence, can see new interesting ways of developing their work, research, and experimentation.

Ключові слова: сутність, методологія, функції, наука, державне управління, охорона здоров'я, завдання.

Key words: essence, methodology, functions, science, public administration, health care, tasks.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Трансформація системи охорони здоров'я в Україні, її реформування в напрямі комерціалізації та, одночасно, посилення притаманних їй соціальних характеристик потребує глибокого теоретичного осмислення та розробки власних вітчизняних підходів до цієї проблеми. Одним з напрямів створення соціальної і, в той же час комерційної системи охорони здоров'я може стати співпраця державних установ, органів державного та місцевого самоврядування із приватним капіталом. Ця практика поширена в країнах із розвинутою ринковою економікою. Починає поширюватися така співпраця і в нашій країні.

Важливим науковим завданням є виявлення імперативів державного управління охороною здоров'я на основі інноваційної трансформації системи охорони здоров'я. Дослідження співпраці держави та громадських, приватних інституцій та корпорацій може здійснюватися за різними напрямками. Першим загальним напрямком такого дослідження є науковий аналіз процесу формування методології дослідження імперативів державного управління охороною здоров'я. З цією метою необхідно сформулювати науковий концепт функціонування механізмів державного управління в контексті підвищення значення здоров'я людини, дослідити напрями трансформації системи охорони здоров'я як складової механізму державного управління, визначити імперативи інноваційної трансформації системи державного управління охороною здоров'я та рівень їх впливу на підвищення якості медичних послуг.

Другим завданням проведення такого дослідження є виявлення питань безпосередньої взаємодії держави та приватного капіталу в сфері організації та функціонування охорони здоров'я та розвитку процесів інноваційної трансформації системи охорони здоров'я.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І РЕКОМЕНДАЦІЙ

У вітчизняній науці значною мірою питання виявлення імперативів державного управління охороною здоров'я вже аналізувалися. В своїх дослідженнях ми спиралися на такі монографічні праці як: Бойчук Ю.Д. "Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження"[1], Вівсяник О.М. "Значення та функції міжнародних організацій в інституційній системі державного регулю-

вання охорони здоров'я"[2], Вовк С.М. "Система трансформації охорони здоров'я"[3], Лазоришинець В.В. та ін. "Державне управління охороною здоров'я"[4], Сазонець І.Л., Зима І.Я. "Соціальні інститути в трансформації державної системи управління охороною здоров'я"[5], Сазонець І.Л. та ін. "Інституційна трансформація державного управління охороною здоров'я: Україна та іноземний досвід"[6] та ін.

Питання інноваційної трансформації державного управління охороною здоров'я меншою мірою було проаналізовано вітчизняними авторами, але слід визначити такі монографії як Баєва О.В., Солоненко І.М. "Управління підприємницькою діяльністю в галузі охорони здоров'я"[7], Білінська М.М. та ін. "Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні"[8], Зима І.Я., Обуховська Л.І. "Механізми забезпечення діяльності комунальних підприємств — закладів охорони здоров'я в умовах децентралізації"[9], Круглов В. В. "Розвиток державно-приватного партнерства в Україні: механізми державного регулювання"[10], Солоненко Н.Д. "Економіка охорони здоров'я"[11].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

В представленій статті зроблено спробу розкрити сутність та методологічні функції науки державного управління охороною здоров'я. особливості та складність поставленого завдання міститься в необхідності врахування сучасних умов інноваційної трансформації системи охорони здоров'я. Ця трансформація містить в собі зміну фінансових інструментів стимулювання охорони здоров'я, збільшення організаційно-правових форм діяльності медичних закладів, формування нового законодавчого та нормативного поля системи охорони здоров'я та ін.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Напрями дослідження системи охорони здоров'я в Україні та, зокрема, функціонування різних форм власності в цій сфері, є комплексними. Науковці, які досліджують саме проблеми державного управління охороною здоров'я поєднують в собі компетенції, що стосуються різних сфер наукової діяльності, різних галузей наук. Як важлива соціогуманітарна наука, яка поєднує в собі філософські, соціальні, економічні, етичні наукові методи, наука про державне управління виконує

декілька функцій по відношенню до становлення системи державного управління охороною здоров'я. До таких функцій можна віднести евристичну, координуючу, інтегруючу, логіко-гносеологічну.

Сутність евристичної функції науки про державне управління охороною здоров'я міститься в тому, що вона створює передумови для нових відкриттів в сфері організації наукових підходів в охороні здоров'я. Знаходячись на перетині наук, наука, про державне управління охороною здоров'я поєднує їх різні компоненти в єдине ціле та на основі симбіозу наукових прийомів надає можливості синтезувати нові методи розвитку наукових досліджень. Такі методи важко описати алгоритмічно, вони базуються на евристичних підходах, але зумовлені об'єктивними процесами інтеграції наукових досліджень. При цьому вплив науки про державне управління охороною здоров'я на процес розвитку охорони здоров'я та медицини відбувається дуже часто не інтегрально, а фрагментарно, локально. Силою, що проникає скрізь всю методологію державного управління є лише окремі наукові концепції, поняття, або їх групи. Таке явище пояснюється дуже високим рівнем узагальнення наукового знання в цій сфері наукових знань. В державному управлінні охороною здоров'я перетинаються практичні методи надання медичних послуг, які сьогодні базуються на високих технологіях, теоретичні підходи до організації державного управління, управління економічними процесами на рівні держави та медичних установ, механізми управління глобально-управлінськими процесами на міжнародному рівні, якщо справа стосується питань рекреації, пандемій та інших процесів в охороні здоров'я світових масштабів. Такі наукові підходи ми можемо зустріти в монографії Співака М. В. "Державна політика здоров'язбереження: світовий досвід і Україна". В монографії автором досліджується теоретико-методологічні засади дослідження політики здоров'язбереження, зарубіжний досвід реалізації політики здоров'язбереження, роль державної політики здоров'язбереження в розвитку системи громадського здоров'я в Україні, Національна стратегія здоров'язбереження в Україні [12].

Наукове знання в окремій сфері наук часто має селективний характер по відношенню до різних сфер наукових знань, відносно до різних наукових категорій та підходів. Слід також зазначити, що нові ідеї, наукові методології, підходи, що формуються в окремій частині наукового знання інтегрально впливають на всю наукову систему науки про державне управління охороною здоров'я. Так, нові відкриття в медицині впливають на організацію системи охорони здоров'я, нові підходи в розвитку державно-приватного партнерства надають можливість вкладати кошти в наукові дослідження медичної науки, фармацевтики, біотехнологій, тощо.

Сучасним прикладом появи нового наукового феномена, який несе в собі великий евристичний потенціал є формування наукових підходів в сфері створення медичних кластерів. Цей напрям діяльності науковців та практичних фахівців поєднує в собі знання з державного управління охороною здоров'я, медицини, туризму, рекреації, економіки. Слід навести монографію Давиденко І.В., Михайлюка О.Л. та ін. "Концептуальні підходи до організації та діяльності туристичних клас-

терів". Автори аналізують та досліджують такі проблеми як: рівень розвитку медичного туризму у світі, нормативно-правові засади розвитку медичного туризму, кластерну політику країн Європейського Союзу, досвід країн світу щодо розвитку медичного туризму та кластерів медичного туризму, досвід окремих країн Європи у розвитку медичного туризму та організації кластерів медичного туризму, маркетингові інструменти європейських країн для розвитку медичного туризму, кластери медичного туризму в Україні [13].

Координуюча функція науки про державне управління охороною здоров'я міститься в використанні синтезу як методу мультидисциплінарних наукових досліджень. Беззаперечно, що, якщо науковий метод є змістовним та відповідає природі об'єкта, то він вже є ефективним з дослідницької точки зору. Якщо дослідження орієнтується на безпосередньо об'єкт дослідження, то це приносить відповідну користь, але, якщо науковець орієнтується на аналіз супутніх явищ та процесів, дотичних до сфери наукового пізнання науки про державне управління, бачить складні взаємозв'язки сфери його дослідження із спорідненими явищами та науками, то його діяльність стає більш масштабною та одночасно глибокою. Значною мірою такої підхід є притаманним для науковців високого рівня, які в силу свого досвіду, професіоналізму та компетентності можуть побачити нові цікаві шляхи розвитку своєї роботи, дослідження, експерименту. Такі вчені, як правило, характеризуються енциклопедичними знаннями, мають широкий науковий світогляд, є фахівцями в декількох галузях наук.

Аналіз супутніх явищ, що пов'язані з управлінням охороною здоров'я проводиться в монографії Джинджояна В.В. "Детермінанти функціонування туристичних підприємств на основі розвитку їх соціальної діяльності". В контексті проблем соціального спрямування діяльності туристичних підприємств автором було виокремлено такі питання як: розвиток діяльності туристичних підприємств на основі програм сталого розвитку Всесвітньої туристичної організації, розвиток лікувально-оздоровчого туризму в Україні та в світі, перспективи надання туристичних програм для людей з обмеженими можливостями, нові підходи до організації "зеленого туризму" [14].

В синтетичних науках існують загальні рівні структурної організації традиційно різних об'єктів пізнання. Вказаний підхід вже довів свою наукову ефективність. Положення про відповідність предмета певному методу не відмінюється на теперішній час, але реалізується відповідно до процесу деталізації уявлень про предмет, його різним проявам і рівням структурної організації, багатовимірним зв'язкам з суміжними науками. Все це надає можливість для реалізації координуючої функції в таких комплексних науках і, зокрема, в науці про державне управління.

Обравши об'єктом свого наукового дослідження державно-управлінські аспекти трансформації системи охорони здоров'я в Україні, колектив авторів в комплексній монографії "Інституційна трансформація державного управління охороною здоров'я: Україна та іноземний досвід" під науковою редакцією Сазонця І.Л. використовував різні наукові підходи та методи для

дослідження заявленої тематики. В поданій монографії автори розглянуто загальні підходи державного управління до охорони здоров'я, зокрема: теоретичні основи державного управління охороною здоров'я та тенденції її розвитку в Україні, роль інституційної системи в забезпеченні розвитку соціальних процесів та охорони здоров'я, місце соціальних інститутів в забезпеченні трансформації державної системи управління охороною здоров'я, інституційний вплив на трансформацію складових державного управління системою охорони здоров'я. Окремим авторським підходом для дослідження трансформації системи охорони здоров'я в Україні є використання авторами аналізу іноземного досвіду. Зокрема, авторами досліджено системні трансформації національних моделей охорони здоров'я та використання кращих практик цих трансформацій в Україні та досліджено напрями трансформації системи державного управління охороною здоров'я, що координуються на основі співпраці з міжнародними організаціями. Авторські дослідження імплементовано в практичну площину і визначено прикладні аспекти трансформації механізмів діяльності закладів охорони здоров'я [6].

Потреба в координації окремих методів дослідження виникає в умовах значного ускладнення співвідношень предмета та метода в силу, перш за все, наявності протидії негативним чинникам вітчизняної науки, таким, наприклад, як спеціалізація науковців, що постійно поглиблюється. Така спеціалізація призводить до того, що проходить розподіл вчених за методами та методиками роботи і окремі дослідники стають апіорі обмеженими в реалізації методологічних можливостей науки. В результаті виникає небезпека забуття пізнавальної сили окремих методів, перебільшення одних та недооцінки інших.

Інтегруюча функція науки про державне управління охороною здоров'я пов'язана з уявленнями про об'єднання знання в цій сфері з численними елементами знань інших сфер. Термін "інтеграція" означає поєднання в єдине ціле окремих частин. Він застосовується в багатьох науках і вже затвердився в статусі загальнонаукового підходу. У проявах інтеграційної функції науки про державне управління охороною здоров'я ми можемо визначити важливість усунення дезінтегруючих факторів, що призводять до дисбалансу системи, надмірному зростанню відносної самостійності окремих частин наукового знання в сфері державного управління охороною здоров'я, виявлення додаткових елементів науки про державне управління охороною здоров'я, активне включення яких до наукового пошуку призведе до більшої гармонійності та об'єктивності.

Процес формування окремих наукових напрямів історично відбувався як наслідок виокремлення предмета кожної науки від предметів інших наук. Стрижнем того чи іншого предмета нового наукового напрямку ставали об'єктивні закони дійсності. Відокремлюючись від системи протопізнання, базової сфери наук, нові напрями не повинні існувати в ізоляції одна від іншої. Наука про державне управління охороною здоров'я базується на фундаментальних наукових підходах науки про державне управління, які мають комплексний характер досліджень в сфері економіки, політології, менеджменту, історії, філософії і, в той час має всеохоплюючий,

масштабний предмет дослідження, який містить в собі організацію державного будівництва розвитком медичної сфери, надання медичних послуг, фінансування та страхування медичної галузі, систему доступу до медичних послуг на всіх рівнях та у всіх розрізах існування людини у державі.

Системне розмежування наук, диференціація ізоляційністського типу була провідною тенденцією в сфері науки до XIX сторіччя. Не дивлячись на великі успіхи, що досягла наука того часу, відбувався процес прогресуючої спеціалізації, поширювався процес неузгодженості наукових дисциплін. В цей час виникла криза єдності наукових досліджень. В таких умовах діалектичний підхід до науки виявив властивість до усунення обмежувальних рамок між науковими дисциплінами та виявлення притаманні для них зв'язки. В основі рішення проблеми інтеграції знання лежить перш за все філософський принцип єдності світу. Оскільки світ є єдиним, відповідно і адекватне його відображення повинно мати системний, цілісний характер.

Такий системний, цілісний характер має монографічне дослідження "Державне управління охороною здоров'я України" колективу авторів Лазоришинець В.В., Слабкий Г.О., Ярош Н.П. та ін. Дослідження побудовано на діалектичному підході в конкретній галузі державного управління охороною здоров'я. Базою дослідження є теоретико-методологічні засади дослідження державного управління сферою охорони здоров'я. В монографії проведено аналіз результативності впливу держави на медико-демографічну ситуацію та стан здоров'я населення України, В монографії досліджено нормативно-правове регулювання розвитку галузі охорони здоров'я і на цій основі запропоновано необхідність вдосконалення нормативно-правової бази. Авторами проведено аналіз фінансово-економічного механізму державного регулювання сфери охорони здоров'я, запропоновано шляхи удосконалення державної політики та державного управління вітчизняною медичною галуззю [4].

В сучасний історичний період з'явилися науки-інтегратори, які створюють єдиний світ наукових поглядів на системні знання в окремих галузях наук. Такі прикордонні науки зможуть мати в своїй основі не тільки складові частини двох наук, наприклад електрохімія та фізична хімія, але й бути синтезом трьох та більше наук. Такі науки мають діалектичний характер та містять в собі структурні зв'язки, мають подвійний або потрійний характер, являють собою єдність протилежних тенденцій. Наука про державне управління охороною здоров'я не є самостійною наукою, а радше перспективним напрямом науки про державне управління, який досліджує широкий специфічний предмет на межі державного управління та медицини, але перелічені характеристики їй притаманні.

Логіко-гносеологічна функція науки про державне управління охороною здоров'я міститься в тому, що вона формує та реалізує системний науковий підхід, його нормативні принципи, а також логіко-гносеологічне обґрунтування тих чи інших понятійний та теоретичних структур наукового пізнання. Генерування інформації, що необхідна для вдосконалення елементів загального метода, поєднується з її використанням для

розробки загальнонаукових методів пізнання, наприклад, системного підходу, методу моделювання.

Науковим методом генерування, синтезу, обробки інформації є підготовка словників та енциклопедій з окремих тематик. Економічній та управлінській складовій, профілактиці захворювань та історичним аспектам становлення систем охорони здоров'я в світі, екології, "зеленій" економіці та "зеленим технологіям" було відведене значне місце в комплексній праці науковців — понятійно-термінологічному словнику "Охорона здоров'я та рекреація" під науковою редакцією Вівсянника О.М. Підготовлений цим колективом авторів словник є логічно завершеним і має комплексний, інтегративний характер. [16].

Якщо загальна гносеологія наголошує на можливості та необхідності повного та адекватного наукового пізнання об'єкта, то діалектика (разом з формальною логікою) покликана забезпечити досягнення цієї адекватності. Вона розробляє засоби найбільш повного, точного відображення сутності об'єкта, його сутності, що постійно змінюється. На основі діалектичного методу побудовано монографію Зими І.Я. "Механізми інституційної трансформації державного управління охороною здоров'я". Автор використовує загально-теоретичні та історико-еволюційні підходи з метою розкриття процесів трансформації системи охорони здоров'я в Україні. [15].

Діалектика задає загальні орієнтири пізнавальної діяльності в різних сферах теоретичного суспільствознавства. Розробка діалектико-логічних принципів пізнання, що проводиться в тісній єдності з узагальненням новітніх досягнень методології суспільних наук надає практичну значущість загальнометодологічній функції науки про державне управління.

В науці про державне управління охороною здоров'я перетинаються практичні методи надання медичних послуг, які сьогодні базуються на високих технологіях, теоретичні підходи до організації державного управління, управління економічними процесами на рівні держави та медичних установ, механізми управління глобально-управлінськими процесами на міжнародному рівні, якщо справа стосується питань рекреації, пандемій та інших процесів в охороні здоров'я світових масштабів.

ВИСНОВКИ

Можливість поєднання в науці державного управління методологічних підходів та наукової бази різних наук зумовлено предметною спільністю цих наук. Наука про державне управління консолідує наукові дослідження різних наук про розвиток держави, створюючи, таким чином, власний науковий предмет. Власний науковий предмет формує і наука про державне управління охороною здоров'я, оскільки глибина та актуальність цього напряму дослідження має не тільки національний, але й глобальний масштаб.

Наука про державне управління охороною здоров'я базується на фундаментальних наукових підходах науки про державне управління, які мають комплексний характер досліджень в сфері економіки, політології, менеджменту, історії, філософії і, в той час має всеохоплюючий, масштабний предмет дослідження, який

містить в собі організацію державного будівництва розвитком медичної сфери, надання медичних послуг, фінансування та страхування медичної галузі, систему доступу до медичних послуг на всіх рівнях та у всіх розрізах існування людини у державі.

Сучасні дослідження в галузі державного управління охороною здоров'я, орієнтується безпосередньо на конкретний об'єкт дослідження і це приносить відповідну наукову віддачу, але, якщо науковець орієнтується на аналіз супутніх явищ та процесів, дотичних до сфери наукового пізнання науки про державне управління, бачить складні взаємозв'язки сфери його дослідження із спорідненими явищами та науками, то його діяльність стає більш масштабною та одночасно глибокою. Значною мірою такої підхід є притаманним для науковців високого рівня, які в силу свого досвіду, професіоналізму та компетентності можуть побачити нові цікаві шляхи розвитку своєї роботи, дослідження, експерименту.

Література:

1. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.
2. Вівсянник О.М. Значення та функції міжнародних організацій в інституційній системі державного регулювання охорони здоров'я. Рівне : Волин. обереги, 2021. 212 с.
3. Вовк С. М. Системні трансформації охорони здоров'я: монографія / С.М. Вовк. Донецький державний університет управління, МОН України. Кривий Ріг: вид. Р. А. Козлов. 2017. 315 с.
4. Державне управління охороною здоров'я України / Лазоришинець В.В., та ін.; за ред. В.В. Лазоришинця. Київ., 2014. 312 с
5. Сазонець І.Л., Зима І.Я. Соціальні інститути в трансформації державної системи управління охороною здоров'я: монографія. Рівне: Волин. обереги, 2018. 168 с.
6. Інституційна трансформація державного управління охороною здоров'я: Україна та іноземний досвід / Сазонець І.Л., та ін.; за ред. І.Л. Сазонця. Рівне., 2019. 396 с.
7. Баєва О.В., Солоненко І.М. Управління підприємницькою діяльністю в галузі охорони здоров'я. Київ: МАУП, 2007. 376 с.
8. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні: навч.-наук. вид. / авт. кол.: М.М. Білінська, Я.Ф. Радиш, І.В. Рожкова та ін. ; за заг. ред. проф. М.М. Білінської. К. ; Львів : НАДУ, 2012. 240 с.
9. Зима І.Я., Обуховська Л.І. Механізми забезпечення діяльності комунальних підприємств — закладів охорони здоров'я в умовах децентралізації. — Рівне: Волин. обереги, 2020. 172 с.
10. Круглов В. В. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні: механізми державного регулювання : монографія Х. : Вид-во ХарPI НАДУ "Magistr", 2019. С. 252.
11. Солоненко Н.Д. Економіка охорони здоров'я. Київ, 2014. 408 с.
12. Співак М. В. Державна політика здоров'язбереження: світовий досвід і Україна: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво "Логос", 2016. 536 с.

13. Давиденко І.В., Михайлюк О.Л. Концептуальні підходи до організації та діяльності туристичних кластерів / За заг. ред. І.В. Давиденко і О.Л. Михайлюк К.: ФОП Гуляєва В.М., 2020. 497 с.

14. Джинджоян В.В. Детермінанти функціонування туристичних підприємств на основі розвитку їх соціальної діяльності. Рівне : Волин. обереги, 2020. 264 с.

15. Зима І.Я. Механізми інституційної трансформації державного управління охороною здоров'я. Рівне. 2019, 248 с.

16. Охорона здоров'я та рекреація: понятійно-термінологічний словник / Вісник О.М. та ін.; за ред. О.М. Вісника. Рівне., 2022. 171 с.

References:

1. Bojchuk, Yu.D. (2017), *Zahal'na teoriia zdorov'ia ta zdorov'iazbezrehennia* [General theory of health and health care], Vyd. Rozhko S. H., Kharkiv, Ukraine.

2. Vivsiannyk, O.M. (2021), *Znachennia ta funktsii mizhnarodnykh orhanizatsii v instytutsijnij systemi derzhavnoho rehuliuвання okhorony zdorov'ia* [The importance and functions of international organizations in the institutional system of state regulation of health care], Volyns'ki oberihy, Rivne, Ukraine.

3. Vovk, S.M. (2017), *Systemni transformatsii okhorony zdorov'ia* [Systemic transformations of health care], Donetsk'kyj derzhavnyj universytet upravlinnia, MON Ukrainy, Kryvyj Rih, Ukraine.

4. Lazoryshynets, V.V. (2014), *Derzhavne upravlinnia okhoronoju zdorovia Ukrainy* [Public administration of health care of Ukraine], Kyiv, Ukraine.

5. Sazonets', I.L. and Zyma, I.Ya. (2018), *Sotsial'ni instytuty v transformatsii derzhavnoi systemy upravlinnia okhoronoju zdorov'ia* [Social institutions in the transformation of the state health care management system], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

6. Sazonets, I.L. and Sarychev, V.I. (2019), *Instytutsiina transformatsiia derzhavnoho upravlinnia okhoronoju zdorovia: Ukraina ta inozemnyi dosvid* [Institutional Transformation of Public Health Management: Ukraine and Foreign Experience], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

7. Baieva, O.V. and Solonenko, I.M. (2007), *Upravlinnia pidpriemnyts'koiu diial'nistiu v haluzi okhorony zdorov'ia* [Management of business activities in the field of health care], MAUP, Kyiv, Ukraine.

8. Bilynska, M.M. Radysh, Ya.F. and Rozhkova, I.V. (2012), *Derzhavne upravlinnia reformuvanniam systemy okhorony zdorovia v Ukraini* [Public Administration for Health Care Reform in Ukraine], NADU, Lviv, Ukraine.

9. Zyma, I.Ya. and Obukhovska L.I. (2020), *Mekhanizmy zabezpechennia diialnosti komunalnykh pidpriemstv — zakladiv okhorony zdorovia v umovakh detsentralizatsii* [Mechanisms for ensuring the activities of public utilities — health care facilities in a decentralized environment], Volynski oberehy, Rivne, Ukraine.

10. Kruglov, V.V. (2019), *Rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini: mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання* [Development of public-private partnership in Ukraine: mechanisms of state regulation], Vyd-vo KharRI NADU "Mahistr", Kharkiv, Ukraine.

11. Solonenko, N.D. (2014), *Ekonomika okhorony zdorov'ia* [Healthcare Economics], Kyiv, Ukraine.

12. Spivak, M.V. (2016), *Derzhavna polityka zdorov'iazbezrehennia: svitovyj dosvid i Ukraina* [State health care policy: world experience and Ukraine], In-t derzhavy i prava im. V.M. Korets'koho NAN Ukrainy; Vydavnytstvo "Lohos", Kyiv, Ukraine.

13. Davydenko, I.V. and Mykhajliuk, O.L. (2020), *Kontseptual'ni pidkhody do orhanizatsii ta diial'nosti turystychnykh klasteriv* [Conceptual approaches to the organization and activity of tourist clusters], FOP Huljaieva V.M., Kyiv, Ukraine.

14. Dzhyndzhoian V.V. (2020), *Determinanty funktsionuvannia turystychnykh pidpriemstv na osnovi rozvytku ikh sotsial'noi diial'nosti* [Determinants of the functioning of tourist enterprises based on the development of their social activities], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

15. Zyma, I.Ya. (2019), *Mekhanizmy instytutsiinoi transformatsii derzhavnoho upravlinnia okhoronoju zdorovia* [Mechanisms of institutional transformation of public health management], Rivne, Ukraine.

16. Vivsiannyk, O.M. (2023), *Okhorona zdorov'ia ta rekreatsiia: poniatijno-terminologichnyj slovnyk* [Health care and recreation: conceptual and terminological dictionary], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 0.11.2023 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663